

LAATUJÄNNITYSTÄ PALKITUN
PARATIISI-TV-SARJA
KÄSIKIRJOITTAJALTA

MATTI LAINÉ

KUOLEMANLOUKKU

BAZAR

**MATTI
LAINNE
KUOLEMANLOUKKU**

BAZAR

Sivun 133 sitaatti Don Schlitzin
sanoittamasta kappaleesta *The Gambler*.

© Matti Laine ja Bazar Kustannus 2022

Bazar Kustannus on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

ISBN 978-952-376-218-3

Taitto: Jukka Iivarinen / Taittopalvelu Vitale
Painettu EU:ssa

The hand of fate is me now
It pick me up and knock me down
I'm on the run, I'm prison bound
The hand of faith is heavy

– JAGGER/RICHARDS

1.

Vesi iskeytyi kiukaalle, tulikuumat kivet alkoivat sihistä, ja pienen löylyhuoneen täytti ihoa pistelevä vesihöyry. Mies otti pitkän huikan lasipullosta, irvisti ja heitti sitten kiuaskiville lisää polttoainetta. Seinälle kiinnitetty ruosteinen mittari näytti sataakymmentä. Hän painoi hampaansa yhteen ja hengitteli niiden välistä samalla hiljaa itsekseen sähisten. Löylyn raaka puraisu oli tuskin helpottanut, kun mies jo tarttui uudestaan kauhaan, ja seuraava lasti lensi perään. Kiuas poksui ja valitti. Miehestä tuntui kuin joku olisi hakannut hänen harteitaan tulisena hehkuvana tatuointineulalla. Lämpötila kohosi lähelle sietämätöntä, ja hengittäminen kävi yhä vaikeammaksi.

Mutta miestä se ei haitannut.

Juuri tätä hän kaipasi.

Oman piilopirtin rauha, hirsistä rakennetun saunan härkämäiset löylyt ja kirkasta viinaa kurkusta alas. Tämä pyhä kolminaisuus auttoi tekemään isoja ratkaisuja.

Mies äityi muistelemaan kaikkia saunoja, joissa oli elämänsä aika kylpenyt: puusaunoja, sähkösaunoja, savusaunoja, turkkilaisia saunoja, venäläisiä banjoja ja naurettavan haaleita infrapunasaunoja. Ihmisten mökeillä ja kodeissa, jäähallien pukutiloissa, monenkirjavissa hotelleissa, kylpylöissä, ties

missä. Mies muisteli, kuinka eräänä vaiherikkaana kesänä hän oli päässyt Dakotasta kotoisin olevan joukkuetoverinsa opas-tamana käymään Lakota-intiaanien *inipiissä* eli hikimajassa. Sieltä matka oli jatkunut intiaanien kasinoon, jossa oli vieräh-tänyt useampi vuorokausi olutta kitaten ja rauhanpiippua tuprutellen. Muistona matkalta hänen vasemman olkavartensa ihoa koristi edelleen tatuointi, johon oli kuvattu kuunsirppi ja sen päälle jousipyssy. Se tarkoitti intiaanien merkkikiellä syys-kuuta, metsästyskuukautta, joka oli myös hänen syntymä-kuukautensa.

Mies naukkasi pitkän siivun viinaa suoraan pullosta, heitti jälleen lisää löylyä ja kirosi hiljaa. Muisteluista viis, hänellä oli päätös tehtävänä.

Päätös, joka määrittäisi koko hänen loppuelämänsä suunnan.

Mies antoi löylykauhan valahtaa ämpäriin, painoi kädet kasvoilleen ja mietti, miten helvetissä hän olikin päätenyt tähän tilanteeseen. Jos voisi vielä muuttaa kaiken, saada teh-dyn tekemättömäksi, valita uudestaan! Mutta ikävä kyllä oli myöhäistä. Katumus oli liian lievä sana kuvaamaan tuskaa, joka kirveli miehen sisintä kivuliaammin kuin silmiin valunut hiki.

Mies nosti päätään, ja hänen katseensa osui ylälauteen ja hirsiseinän yhdistävässä nurkassa kököttävään, tervatusta kip-sistä muotoiltuun pieneen saunatonttuun. Sen herttaiseksi tarkoitettu hymy näytti miehen silmissä ivalliselta, aivan kuin tonttu olisi halunnut kertoa hänelle katseellaan: *sulla oli kaikki ja sä tuhlasit sen.*

Pirullista kyllä, partasuu oli täysin oikeassa.

Äkkiä mies kumartui, tarttui veistoksen pulleaan vartaaloon ja iski sen täydellä voimalla lauteiden puukaiteeseen. Tontun pää räksähti irti yhtenä kappaleena, lennähti lattialle ja vieri piiloon lauteiden alla pesivään pimeyteen. Mies katui tekoaan saman tien, tuijotti kädessään olevaa päätöntä torsoa, kunnes pudotti sen lölyämpäriin pohjalle.

Jostain kaukaa kuului auton ääni.

Mies kuunteli hetken, mutta pian oli taas hiljaista. Tunturi-Lapin tuulet ja viereinen Jerisjärvi saattoivat toisinaan kuljettaa yöllisiä ääniä uskomattomien matkojen päästä. Hän veti henkeä ja laskeutui alas lauteilta. Askelmilla tasapainoillessaan hän tunsu veren kohahtavan korvissaan, horjahti hiukan ja joutui ottamaan kädellä tukea kaiteesta. Hän ei ollut enää parikymppinen. Sauna ja varsinkin viina vaikuttivat toisella tavalla kuin ennen. Mies painoi jalkapohjansa viileälle betonilattialle, harppoi lölyhuoneen ovesta suoraan pienen pesuhuoneen läpi puiselle ulko-ovelle ja avasi sen. Kuuma höyrypilvi pölähti sisätiloista kirkkaalle, tähtien valaisemalle yötaivaalle. Liki kolmenkymmenen asteen kipakka pakkanen nipisteli jo valmiiksi punoittavaa ihoa. Mies seiso i hetken alastomana paikoillaan ja kuunteli. Tällä erää hiljaisuuden rikkoivat vain paukahtelevat puunrungot saunaa ja pientä mökkiä ympäröivässä metsässä, kun kylmyys jääd ytti niiden solukoihin varastoitunutta vettä.

Jos mies oli jotakin reissuvuosi ltaan oppinut, niin hiljaisuuden, puhtaan ilman ja luonnollisen pimeyden merkityksen. Täältä löyty i kaikkia niitä. Vain taivaalla loistavat tähdet ja kylmyyden kirkastama kuu valaisivat yötä. Kaukana järven takana välkkyivät sentään muutaman muun asuinsijan kaukaiset valot.

Mies nappasi vanhasta kelopuusta veistetyistä telineistä pyyhkeen ja kuivasi silmiin valuneen hien. Kuumen saunan muodostama lämpövaippa alkoi hiljalleen haihtua, ja kylmä ilma löysi tiensä iholle, luihin ja ytimiin. Mies sujautti kulu-
neet reinot jalkaan, heitti pyyhkeen olalle ja lähti kiiruhtamaan lumen keskelle lapioimaansa polkua pitkin kohti rantaa.

Pakkaslumi narskui tossujen alla, kevyt tuulenvire kutitteli jalkoväliä.

Laituri oli jäätynyt liukkaaksi.

Avanto, jonka hän oli tehnyt moottorisahalla samalla kun lämmitti saunaa, oli jo ehtinyt saada pintaansa ohuen jääriitteen. Mies tarttui laiturilla lepävään aidanseipäaseen ja naputteli jään rikki. Sitten hän sysäsi seipään takaisin laiturille ja käänsi katseensa ylös taivaalle.

Hän muisti kuinka oli lapsena seissyt täsmälleen samassa paikassa ja ihailut yllään loimottavia revontulia. Värikkäät pylväävät olivat lepattaneet villisti ja juoksennelleet taivaankannen laidasta laitaan – vapaana kaikesta. Katseltuaan näky-
mää aikansa hän oli kääntynyt palatakseen mökkiin, kun samassa oli tapahtunut jotain hyvin merkittävää. Aivan kuin sovitusta merkistä revontulet olivat laskeutuneet taivaalta ensin järven jäälle, alkaneet lähestyä rantaa ja lopulta piiritäneet hänet. Pienen hetken verran hän muisti seisoneensa keskellä liekehtivien värien huumaavaa ilotulitusta. Hän muisti valtavan energian, joka oli kulkenut hänen lävitseen. Ensin häntä oli pelottanut, mutta hiljalleen jonkinlainen levollinen tyyneys oli ottanut hänet valtaansa.

Sitten tulet olivat kadonneet yhtä äkkiä kuin olivat ilmestyneetkin. Se oli omituisinta mitä miehelle oli koskaan

tapahtunut. Hän ei ollut kertonut asiasta edes äidilleen, eikä hän ollut tänä päivänäkään varma, oliko tilanne lopulta ollut unta vai totta. Muistikuva ympärillä liekehtivistä revontulista oli kuitenkin niin voimakas, että se oli seurannut häntä koko hänen elämänsä ajan.

Mies kyyristyi hiukan, otti tukea laiturin reunasta ja laskeutui avantoon jalat edellä.

Valtava adrenaliinihyökky kirkasti tajunnan. Keuhkot salpautuivat ja koko keho huusi vaaraa. Mies käänsi kasvonsa järvelle päin ja alkoi laskea mielessään hitaasti kymmenestä alaspäin. Kuutosen kohdalla kaikki oli taas hyvin. Vesi oli lämpimämpää kuin ilma, ja keho mukautui nopeasti. Hiljainen helpotuksen huokaus purkautui ulos miehen keuhkoista.

Hän oli saanut vastauksensa.

Tai oikeastaan hän oli tiennyt sen jo hyvän aikaa, mutta lopullisen päätöksen tekoon hän oli tarvinnut tämän pienen, yksityisen hetken sukunsa piilopirtillä.

Huomenna hän palaisi kaupunkiin ja kertoisi kaiken.

Se oli ainoa oikea tapa toimia.

Oli aika korjata virheet, aika suoristaa selkä ja kantaa vastuuta teoistaan.

Oli aika tehdä oikein.

Oli viimein aika olla se mies, joka hän oli aina halunnut olla.

Olla esimerkki omalle pojalleen.

Tunnustuksella olisi seurauksensa, mutta hänellä oli vielä paljon elämää edessään. Hän ehtisi korjata kaiken, aloittaa alusta ja maksaa velkansa.

Mies hymyili hiljaa ja ajatteli, että kenties joskus, kun hän olisi viimein vapautunut syyllisyyden taakasta, revontulet tulisivat taas tervehtimään häntä.

Kun laituri narahti ensimmäisen kerran, mies pani äänen tuulen piikkiin. Mutta kun seuraava narahdus kuului selvästi lähempää, hän kääntyi ja havaitsi yläpuolellaan liikkuvan varjon. Mies potkaisi itsensä liikkeelle, tarttui käsillään laiturin reunasta, mutta silloin kokomustiin vaatteisiin pukeutunut hahmo painoi järeän maihinnousukenkänsä pohjan hänen sormiensa päälle. Kuului hiljaista rutinaa. Kylmän aiheuttama turtumus esti avannossa kelluvaa miestä tuntemasta varsinaista kipua mutta pakotti silti irrottamaan otteen laiturista. Hän mulahti veteen ja painui pariaksi sekunniksi pinnan alle. Jäätävä vesi tunkeutui pään jokaiseen onkaloon. Mies räpiköi muutamalla vedolla itsensä takaisin pintaan ja haukkoi henkeä.

”Mitä sä teet...?” hän mutisi kangistuneiden huuliensa välistä ja tavoitteli uudestaan kädellään laiturin reunaan. Mustiin pukeutunut hahmo tarttui laiturilla lepäävään aidan-seipääseen, painoi sen toisen pään rauhallisesti miehen rintaa vasten ja tuuppasi hänet tylästi takaisin kylmän veden jäätävään syleilyyn.

Mies pärski itsensä uudestaan pintaan, suuntasi avannon kauimpaaseen reunaan ja yritti hivuttaa itsensä jään reunan yli. Pitävää otetta oli kuitenkin mahdoton saada, ja nopeasti hän liukui takaisin uppeluksiin. Hän yritti uudestaan mutta vajosi taas takaisin. Hän tunsu voimiensa alkavan hiipua. Mies kääntyi uudestaan kohti laituria ja pihisi:

”Joo, okei... Anna mä puhun Vitikalle... Kiltti... Anna mä... mä lupaan pysyä hiljaa, mä teen ihan mitä vaan... Mulla on lapsi. Poika. Sen täytyy ymmärtää.”

Laiturilla heinäseiväs kädessä seisova varjo katseli avannossa sätkivää miestä tyynen rauhallisesti eikä sanonut sanaakaan.

Miehen hytistessä kyynärpäittänsä varassa avannon reunalla tilanteen toivottomuus alkoi hiljalleen iskostua hänen tajuntaansa. Paniikki vyöryi päälle, mies avasi vielä kerran sinertävät huulensa ja yritti kuiskata ilmoille viimeistä vetoomusta, mutta ääntä ei enää tullut. Mustiin pukeutunut hahmo seurasi hänen ponnistelujaan hiljaa hymyillen.

Mies sinnitteli jääkylmän veden pinnalla vielä tasan kaksitoista sekuntia. Lopulta hänen silmistään herahtaneet kyyneleet jäädyttivät silmäripset kiinni toisiaan vasten, hänen ihonsa muuttui kauttaaltaan sinertäväksi ja lyhyet hiukset ympäriinsä sojottaviksi jäätikuiksi.

Sitten hän vajosi pinnan alle.

Kuolemaa edeltävä kirkas liekki leimahti vielä kerran hänen sisällään, ja lämpö valtasi yhä syvemmälle kohti järven pohjaa painuvan kehon. Viimeisenä ajatuksenaan mies ihmetteli, kuinka kaunista ja valoisaa jään alla olikaan, vaikka oli jo keskiyö.

2.

Vaikka oli vasta iltapäivä, niin pakkasen selkeydessä kirkkaana loistanut aurinko laski jo hiljalleen mereen. Harmajan majakka näytti horisontin takavalossa yksinäiseltä mustalta tolpalta. Viimeiset kaksi kuukautta olivat olleet näillä leveysasteilla kylmempää ja lumisempää kuin miesmuistiin. Helsingin yli oli pyyhkinyt lumimyräkkä toisensa perään, ja uutisissa oli saattanut törmätä harva se päivä juttuihin kaupungin auras-kaluston häviämistä taisteluista taivaalta sataneita lumimassoja vastaan. Tämä yhdistettynä valmiiksi jäätyneisiin tienpintoihin oli aiheuttanut koko Helsingin niemeä piinaavan liikennekaaosken. Peltiä kolisi tasaiseen tahtiin, ja hinauspalveluja tarjoavat yritykset elivät kaikkien aikojen sesonkia.

Elias Vitikan ei kuitenkaan tarvinnut kantaa huolta autolusta lumen ja jään valtaamilla teillä tai muistakaan jyrkkien säävaihteluiden aiheuttamista kiusoista. Riitti että hän pukeutui aamulla niin, ettei Suomenlahden yli puhaltava merituuli päässyt puraisemaan. Kun se puoli oli kunnossa, Eliakselle oli aivan yksi ja sama mitä lämpömittari näytti, tai vaikka taivaalta olisi putoillut gekkoliskoja.

”Mitäpä E miettii?” hymähti Proffa ja haukkasi banaania samalla kun nojaili ek-tuvan eli Suomenlinnan avovankilan

elinkautisvankien asuinparakin yhteiskeittiön kiiltävän puhtaaksi kiillotettuun lieteen. Nemetsin-niminen, yli satakaksikymmentäkiloinen roikale, joka asui Proffan takaa lähtevän käytävän kauimmaisessa boksissa, oli siviiliammaltaan kokki. Hän oli pitänyt jo useamman vuoden ajan henkilökohtaisesti huolta, ettei kenellekään tullut mieleen jättää ruuanlaiton aikana tulleita roiskeita putsaamatta.

Elias seisoskeli tuvan muutaman neliön oleskelutilassa, katseli nurkassa seisovan pienen taulutelevision yli kulmaikkunasta avautuvaa upeaa merinäköalaa ja virnisti.

”Tuli vaan mieleen, että tää maisema ja rikos ei kannata -hokema sopii yhteen aika pirun huonosti.”

Proffa, oikealta nimeltään Mikko Tarvaspää, naurahti hiljaa. Mies oli hädin tuskin satakuusikymmentä senttiä pitkä laiheliini ja iältään jossain neljänviiden ja viidenkymmenen välissä. Hänellä oli ohut tukka, silmälasit ja ujo hymy. Eliaksen kuulemien juttujen mukaan mies istui elinkautisensa rippeitä entisen liikekumppaninsa murhasta ja oli ollut avovankilan asukas jo ainakin viittisen vuotta. Proffan lempinimi oli tullut siitä, että hän oli tuomionsa aikana lukenut itsensä oikeustieteen maisteriksi ja kävi muutamana päivänä viikossa töissä pienessä Kruununhaassa sijaitsevassa lakifirmassa.

Elias viihtyi hyvin Proffan seurassa elinkautisvankien tiloissa, vaikka ei itse siellä asunutkaan. Saaren ek-vangit olivat järjestään vanhempia miehiä, jotka olivat sitoutuneet päiheteettömyyteen ja yrittivät tosissaan palata yhteiskunnan täysivaltaisiksi jäseniksi. Ehkä juuri siitä syystä tunnelma parakissa oli aina korostuneen rauhallinen. Häslääjille ei ollut sijaa, ja

varsinkin silloin kun televisiosta tuli Avara luonto, oli syytä pitää turpa visusti kiinni.

Ek-tuvassa ei kuitenkaan ollut tylsää. Päinvastoin. Monilla vanhoilla venkuloilla oli takanaan kymmeniä vuosia kestänyt rikos- ja päihdekierre, ja juttuja kyllä piisasi, vaikka kirjoittamattomia sääntöjä toki kunnioitettiin. Vanhoista rikoskumppaneista ei puhuttu paskaa, eikä varsinkaan edelleen auki olevista keisseistä. Oli mahdotonta tietää kaikkien laitoksessa olevien mahdollisia velkoja ja saatavia, lojaliteetteja ja vanhoja kaunoja. Usein tarinat alkoivat sanoilla ”Yhdelle vanhalle kaverille kävi kerran niin –” ja kuulijan oman harkinnan varaan sitten jäi, oliko mainittu *vanha kaveri* keksitty henkilö, kertoja itse vai jotain siltä väliltä.

”Mä lähden jumpalle”, ilmoitti Elias, käveli tuulikaappiin, nappasi naulakosta paksun mustan talvitakkinsa ja veti sen hartioilleen.

”Minä taas aivojumpalle”, lausui Proffa ja ojenteli nau-tiskellen tikkulaihoja käsivarsiaan kohti korkealla kohoavaa kattoa. Elias naurahti. Yhdysvaltain avaruushallintovirasto Nasa oli tehnyt aikoinaan laajan tutkimuksen, jonka avulla oli määritetty päiväunien optimaalinen pituus. Tulos oli ollut tasan kaksikymmentäkuusi minuuttia, mieluiten kaksi kertaa päivässä. Tähän astronauttien käyttämään rytmiin Proffakin tähtäsi. Se teki kuulemma hyvää pienille harmaille aivosoluille.

Elias oli jo tarttunut ulko-oven kahvaan, kun Proffa huikasi vielä oman asuinkammarinsa ovelta: ”Mites kello kuuden tee ja vakioveikkaus?”

Vastaukseksi Elias hymyili ja heilautti kättään.

Kaikkien viime vuosien myllerrysten ja kivuliaiden menestysten jälkeen hän osasi nauttia avovankilan seesteisestä elämästä täysin siemauksin. Kiven sisässä ei tarvinnut liikoja miettiä. Kunhan noudatti sääntöjä ja piti päänsä alhaalla, päivät lipuivat leppoisasti eteenpäin. Päällystö, vartijat, työn-ohjaajat, terapeutit, päihdetyöntekijät – ei pahaa sanottavaa. Sonjaa ja lapsia olisi tietysti ollut mukava nähdä useammin, mutta heille saattoi soittaa vaikka sata kertaa päivässä. Se lievitti ikävää.

Totta puhuen Elias tunsi voivansa sekä henkisesti että fyysisesti paremmin kuin pitkään aikaan. Ehkä koskaan. Oli lähestulkoon haikea ajatus, että jo viikon päästä hän olisi taas vapaa mies.

MINKÄ TAAKSEEN JÄTTÄÄ

Elias Vitikka istuu Suomenlinnan avovankilassa vuoden kakkua talousrikoksesta ja tuntee olonsa paremmaksi kuin pitkään aikaan. Etäisyyden ottaminen on tehnyt hyvää, mutta syy istua kiven sisällä ei ole niinkään hyvä. Vitikan niskassa on alamaailman langettama tappotuomio, ja majoitus Suomenlinnaan on järjestelty juttu.

Mutta turvasäilö on vain väliaikainen. Jo ennen kuin Vitikka raottaa ovea vapauteen, hänen entinen suojattinsa jääkiekkoilija Veeti Poranen löydetään kuolleen, ja itsemurhaksi kuitattu kuolema herättää Vitikan epäilykset. Koko entinen elämä näyttää muutenkin murenevan pala palalta miehen jalkojen alta. Vain tappotuomio on ja pysyy. Vapaudesta on tullut Vitikalle kuolemanloukku.

Nopeakäänteisen ja monikerroksisen dekkarisarjan kuudennessa osassa Elias Vitikka seisoo yksin pettäväällä pohjalla. Nyt jos koskaan on aika tehdä hyppy tuntemattomaan.

84.2 • ISBN 978-952-376-218-3

www.bazarkustannus.fi

Päällys Mika Tuominen

Päällöksen kuvat ©borislav15 - stock.adobe.com, ©_robbie_ - stock.adobe.com.

9 789523 762183